

Vragen en Korte Mededeelingen.

Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging.

Vereenigingen, die in beginsel genegen zijn om met de Amsterdamsche Natuurhistorische Vereeniging samen te werken tot oprichting eener algemeene Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging, gelieven zich vóór 1 November a. s. aan te melden bij den 1^{en} secretaris van genoemde vereeniging:

Dr. H. W. HEINSIUS.

Vondelkerkstraat 10.

Amsterdamsche Entomologische Club.

Op Zaterdag 21 September 1901 hield de A. E. C. hare 16de bijeenkomst, onder voorzitterschap van Dr. J. Th. Oudemans, des avonds te 8 uur in Zeemanshoop. Aanwezig 17 leden. Afwezig met kennisgeving de heeren van Waterschoot van der Gracht en Jaspers.

De voorzitter vermeldt de toetreding als lid van den heer J. R. Helder te Nunspeet, waardoor het ledental, dat voortdurend toeneemt, op 47 gebracht wordt.

De heer de Meijere doet mededeeling van zijne vorderingen in de bestudeering van de biologie der Conopiden, tot welke de nazomer van 1901 hem in staat stelde. Hoewel sommige vragen nog op eene eindbeslissing wachten, begint er toch langzamerhand meer licht te komen in de quaestie hoe en waar de infectie der hommels door de genoemde vliegen plaats vindt.

De heer van Niekerken, hoewel zelf geen Lepidoptera verzamelend, heeft in de eerste helft van Augustus dezes jaars eenige in het oog vallende vlinders buit gemaakt in het Kerstendal bij Nijmegen. Aan den voorzitter ter hand gesteld, merkt deze daaronder op twee exemplaren van *Argynnis paphia* L., ¹⁾ twee van *Apatura iris* L. en één van *Satyrus hermonia* L., eene soort, die nog niet in Nederland werd aangetroffen. Dankbaar wordt dit voorwerp door hem voor zijne verzameling aanvaard.

De heer Bouman bespreekt en vertoont verschillende door hem gedane vangsten, waaronder vooral merkwaardig is een exemplaar van *Epinephele tithonus* L., dat onder het dubbelgekernde oog op den voorvleugel nog twee zwarte vlekken bezit.

De heer van Beek stelt ter bezichtiging een gynandromorph exemplaar van *Lymantria (Ocnaria) dispar* L., bij Amsterdam gevonden; één spriet is bij dit dier manlijk, één vrouwelijk; de vleugels vertoonen een gemengd karakter, terwijl eindelijk het achterlijf een vrouwelijk voorkomen heeft. Verder een voorwerp van *Xiphydria dromedarius* F. en een van *Xiphydria camelus* L., welke beide zeldzame houtwespsorten nabij en binnen Amsterdam werden aangetroffen; dan, mede van Amsterdam, een exemplaar van *Drepanopteryx phalaenoides* L., en een ♂ van *Mutilla europaea* L., bij Zeeburg op een schermbloem aangetroffen, alsmede nog eenige andere *Hymenoptera* en *Diptera*.

De heer Leefmans brengt verschillende insecten ter tafel, die door de aanwezigen zooveel mogelijk gedetermineerd worden.

De heer Mac. Gillavry vertoont een zeer donker exemplaar van *Acronycta rumicis* L., het ♂ eener *Crabro*-soort, eenige *Diptera*, o. a. *Pachygaster ater* Pz., enz.

De heer Snijder stelt ter bezichtiging eene serie mannetjes van *Lymantria (Ocnaria) dispar* L., alle uit één kweek afkomstig en onderling nog al verschillend.

De heer Boon bespreekt en vertoont eene door parasieten bewoond geweest zijnde pop eener *Coccinella*, eieren in

¹⁾ Er zij hier de aandacht op gevestigd, dat in deze verslagen voor de monenclatuur der *Lepidoptera* in het vervolg gebruik zal worden gemaakt van de onlangs verschenen nieuwe, derde uitgave van den „Catalog der Lepidopteren des palaearctischen Faunengebietes” van Staudinger en Rebel. Waar noodig, zullen de meer bekende synoniemen achter de namen tusschen haakjes vermeld worden.

haarbekleding van *Euproctis (Porthesia) chysorrhoea* L., cocons en vlinders van *Zygaena filipendulae* L., op Texel gevonden, waar deze soort in 1901 bijzonder algemeen was, bladluizen op riet, gestorven aan infectie door het genus *Praon* (zie „Nederl. Insecten” p. 758, fig. 406 VI), waarbij de huid van het slachtoffer als te paard zit op den cocon van den parasiet, exemplaren van den gewonen oorworm, bij welke de tang bijzonder groot is, levende larven van den veldkrekel enz.

De heer Oudemans laat esschenbladeren zien, die buitengewoon sterk door behangersbijen zijn uitgeknipt, vlinders van *Bryophila perla* F., eene levende rups van *Protoparce (Sphinx) convoluti* L., die dit jaar weder veel voorkomt, en eindelijk gekleurd krijt, dat tot voedsel strekte aan verscheidene exemplaren van *Dermestes lardarius* L., die er zich uit ontwikkelden. Uit de over dit laatste onderwerp gevoerde discussie bleek, dat dit zoogenaamde gekleurde krijt geen echt krijt tot grondstof heeft. Toch blijft het waarschijnlijk, dat de kleefstof, die de grondstof tot de bekende pijpjes bijeenhoudt, het voor de kevers aantrekkelijke in deze spijs geleverd heeft.

Helmtiek.

Is uwe beantwoording aan den Heer J. Filips te Utrecht aangaande de Helmtiek wel juist? Naar mijne bescheiden meening beschouwt u hier Helmluis en schapentiek als een en hetzelfde dier, wat volstrekt het geval niet is. Het diertje, door den heer F. bedoeld, is werkelijk het door u beschreven beestje, dat zoo dikwijls in de duinen wordt aangetroffen en dat zich vastzet op allerlei dieren, om zich verzazend dik te zuigen. Dit diertje wordt hier helmluis en ook platluis genoemd en als het zich rond gezogen heeft, spreekt de veehouder hier van „bonzeling”. Het is een mijt, waarvan verschillende soorten op allerhande dieren woekeren op hazen en vogels, zoowel als op lammeren, koeien, paarden, geiten, honden, vleermuizen en ook op den mensch. Het heeft 8 pooten en behoort tot de klasse der spinnen.

De schapentiek is een tweevleugelig insect, waaraan evenwel de vleugels ontbreken. Dit dier vertoont geen duidelijk kop- en borststuk en achterlijf en heeft 6 pooten, waarvan scherpe voetklauwtjes, zoodat het zich stevig vasthecht aan de wol der schapen. Op Texel noemt men dit dier „tiek”, welke naam aan de helmluis nimmer gegeven wordt. De tiek leeft alleen op schapen en wordt ook schapenluis genoemd en zuigt zich niet dik. Soms tijds verdwalen exemplaren van deze diersoort tusschen de kleeren van den boer en geven, als ze in aanraking komen met de huid, door steken hunne aanwezigheid te kennen.

Ik heb gemeend U op het bovenstaande te mogen wijzen. Heb ik gedwaald, dan verneem ik het zeer gaarne van u. Oosterend.

J. DAALDER.

Ik ben zoo gelukkig geweest over deze zaak nog eens de heele Burg-Textelsche sociëteit benevens den veearts en een paar groote schapenhouders te kunnen raadplegen. Ook heb ik op de markt nog naar teeken gezocht, maar de schapjes waren hinderlijk zuiver. De uitkomst van mijn onderzoek is, dat Daalder en ik allebei gelijk hebben; alleen is de bewering dat de helmluis *nimmer* tiek genoemd zou worden, mij wat te kras. Ik hoor tenminste nog de angstige stemmetjes, die tien jaar geleden informeerden naar de aanwezigheid van „helmtieken” aan de Mok.

De heele zaak komt nu hier op neer, dat de volksnaam een ruimere beteekenis heeft dan de wetenschappelijke, zoals b. v. ook met 't woord „horzel” het geval is. In de wetenschap is tiek de mijt *Ixodes* = de Textelsche helmtiek en zijn volwassen vorm de „bonzeling”, de kwelgeest van ons Utrechtsch abbonnetje. En wat de Textelaar schapentiek noemt is de luisvlieg van onze boeken.

T.

Een nieuw Gras.

We hadden in April 1900 een mooi terrein ontdekt: een kolenaschweg, pas aangelegd, en die een prachtig pothoofdterrein bleek te zijn. Bijna iedere week brachten wij er een paar uurtjes door, en vonden er telkens nieuwe zeldzaamheden. Na September kwamen wij er minder; een

enkele keer om zaad van *Ambrosia* of wortelblaren van *Stachys italica* te halen.

Op een Zondag, het was al 16 December, vonden wij op andere plaatsen nog bloeiend: *Brassica Napus*, *Erysimum Cheiranthoides*, *Erucastrum Pollichii* en *Centaurea Cyanus*, en toen bekeek ons de lust, eens te gaan zien, wat er op onzen kolenaschweg nog te vinden zou zijn.

En daar vinden wij tusschen eenige bloeiende *Sinapis arvensis* en *Silene dichotoma* een polletje gras, dat ons nog niet eer opgevallen was.

Eerst dachten wij aan een *Phleum* soort, doch de mooie groen en witte teekening der kelkafjes herinnerde ons aan *Phalaris*.

Thuis dadelijk aan 't determineren!

Heukels bracht ons tot *Phalaris*, maar liet ons daar, evenals de andere ons bekende Hollandsche Flora's, in den steek. En geen wonder, want met behulp van Koch's *Taschenbuch der Deutschen und Schweizer Flora* kwamen wij tot *Phalaris paradoxa* L.

Het was dus een nieuwe plant, en wel uit de omstreken van Istrië, Triëst, enz. Dat wij al meer planten uit die buurt op hetzelfde terrein hadden gevonden (*Triticum villosum* P. B., *Silene mupipula* L., *Linaria charlepenensis* Mill. en *Stachys Italica* Mill.) nam onzen twijfel aangaande de juistheid der determinatie wel eenigszins weg, doch zeker waren wij pas, toen de heer Heukels, aan wien wij de plant zoo spoedig mogelijk gezonden hadden, ons meldde, dat wij goed gedetermineerd hadden.

Van *Phalaris canariensis* onderscheidt de plant zich op het eerste gezicht al door den vorm der schijnaar, welke bij *Ph. paradoxa* cilindervormig is. Verder dragen de takjes 6 aartjes, waarvan de buitenste klein en geslachtloos zijn. De kelkafjes van de vruchtbare bloem zijn toegespitst, hebben aan den rand 3 nerven en dragen op het midden een tandvormigen vleugel. Merkwaardig nog zijn de groote knopen aan den stengel.

Tot in Januari hield de plant zich goed, doch toen wij in Maart nog eens gingen zien, bleek het, dat zij de hevige vorst niet had kunnen weerstaan en doodgegaan was, evenals *Stachys italica*. Nergens hebben wij een jonge, groene spruit kunnen ontdekken, zoodat alle hoop, de plant in 1901 op ons gemak waar te nemen, bij ons verdwenen is.

P. J. en W. H. W.

De jonge klauwier.

In de jongste afl. der *L. N.* vraagt u: „Wie stuurde mij dat vogeltje?” Ik heb u als „monster zonder waarde” een jonge vogel gezonden. Hij was uit een nest van 3. Twee zijn er mij gebracht; de eene, die ik u stuurde, was na 3 dagen dood; de andere heb ik 8 dagen ruim gehad, maar het verzamelen van regenwormen nam zooveel tijd in beslag, en zijn geschreeuw telkens als hij maar voetstappen hoorde was zoo afschuwelijk, dat ik hem geworgd heb en in den grond gestopt. Ik heb middelerwijl den naam gevonden in Brehm's „Thiereleben.”

De vogel wordt hier nogal dikwijls broedende aangetroffen. Voor 3 jaren heb ik er ook al een zoover opgefokt, dat hij alleen at, maar in een onbewaakt oogenblik, toen ik hem buiten de kooi had gezet en zelf naar wormen uitzag, is de kat er mee van door gegaan.

Hij is bij de boeren dan ook wel bekend; ook van zijn levenswijze weten zij te vertellen. Om zijn moordlust heb ik hem wel eens Kleine Havik hooren noemen.

Nog kan het de moeite waard zijn, dat ik u meld, dat dit jaar een 10-tal *Limenites sybilla* door mij gevangen zijn en nog veel meer gezien tusschen 10 en 30 Juli; 1 ex. *Apatura Iris* ♀, 18 Juli, zittende op *Salix caprea*, 2 M. van den grond; verder: *Colias hyale* L. var. *I. Helicoides*, 28 Aug.; *Thecla betulae*, 11 Aug.; *Argynnis paphia*, 25 Juli; *Macroglossa bombylifomis*, van welke vangsten ik mededeeling gedaan heb aan den heer Ter Haar.

Denekamp.

J. B. BERNINK.

Van twee moordenaars.

12 Juli j.l. vond ik in een reservoir (ter besproeiing van bloemperken) 3 dieren, n.l. een eekhoorn, een vlaamsche gaai en een nestvogeltje. Het reservoirst is omringd voor een deel door eiken en dennen, waarvan de takken voor een deel over het water reiken.

Mij dunkt, een voorbeeld, hoe schadelijk toch eekhoorns en vlaamsche gaaien voor de nesten der zangvogels zijn.

Wat toch moet geschied zijn? De vlaamsche gaai dacht het nestvogeltje op te peuzelen, doch werd hierbij overvallen door den eekhoorn. Beiden zijn toen al vechtende uit de boomen in het water beland, en daarin verdronken, daar de wanden van het reservoir uit gladde tegels bestaan en dus van zich uit het water te redden geen sprake was.

In de bosschen zijn de eekhoorns zulke lieve diertjes, daar heeft men zoo geen overzicht van de schade, die zij in den broedtijd aanrichten, maar in den tuin, en vooral als men de zangers graag een rustig broedplaatsje verschaffen wil, een ware ergernis.

Zeist, Juli 1901.

JOHAN BENNER.

Van 't Rotterdamsche pothoofd.

Misschien kunt u van het onderstaande gebruik maken voor uw tijdschrift *De Levende Natuur*. Vlak langs een der havens te Rotterdam, te midden van kranen en allerlei spoorwegmateriaal, van goederentreinen en vrachtwagens, bevindt zich een terreintje met een, voor onze stad, althans zeer eigenaardige flora. Behalve de algemeen op ruige plaatsen voorkomende planten, groeit daar *spargula arvensis*, *diplotaxis tenuifolia*, *erysimum cheiranthoides*, *camelina sativa*, *silene inflata*, *lychnis vespertina*, *vicia lathyroides*, in zeer groot aantal de in uwe flora met zzz geteekende *melilotus alba* en in enkele exemplaren de van zzz voorziene *vaccaria segetalis*. Bovendien vond ik daar in verscheidene exemplaren een plantje, dat ik houd voor *salvia verticillata*. Hiervan geeft Heukels echter op: bij Deventer, den Bosch, Ruurlo en Keppel gevonden. Heb ik juist gedetermineerd, dan zou daardoor een nieuwe vindplaats vastgesteld zijn. Ik zend u een exemplaar hiernevens.

Bij nader onderzoek van bovenbedoeld terrein bleek het mij, dat *vaccaria segetalis* er in grooter getale voorkomt, dan ik aanvankelijk dacht. Ik telde wel een 20 tal exemplaren. Laten wij hopen, dat de prachtige planten met de heerlijk zacht rose bloemen, niet noodeloos uit den grond zullen worden gehaald! Bovendien trof ik nog aan de volgende planten, die of tot de minder algemeen voorkomende behooren, of althans in de omstreken van Rotterdam niet zoo druk worden gevonden, en die daarom aan dit terrein zoo'n eigenaardig karakter geven: *vicia sativa*, *medicago sativa*, *coronilla varia*, *sisymbrium sophia*, *erucastrum pollichii*, *erysimum orientale*, een enkel exemplaar van de zeldzame *lepidium draba*, *lepidium ruderales*, 'n groot aantal *agrostemma* (voor Rotterdam een aardige vondst!) *myosotis strigulosa*, *galium verum*.

Ten slotte nog dit: ik trof ook aan een drietal paarse cruciferen, die ik eerst voor radijs hield, doch bij het beschouwen der vrucht kwam het mij waarschijnlijker voor, dat we hier te doen hebben met de in uwe flora als pothoofdplant vermelde *Malcolmia maritima*.

K. M. KNIP.

Mierenleeuw.

Ik wil u even melden, dat wij dezelfde ondervinding hebben opgedaan, als waarvan u schrijft in de „*Levende Natuur*” bl. 127, jaargang 5, dat n.l. de mierenleeuw in den larvevorm den geheelen winter overblijft.

Verleden jaar hadden wij er een gekregen uit Berg-en-Dal bij Nijmegen met het gele zand er bij, waarin hij gevonden was.

Wij deden hem in een gewone vischkom, waarin wij hem uitstekend konden gadeslaan in zijn interessant maar wreed werk, voedden hem rijkelijk met mieren, maar merkten niets van verpoppen of uitvliegen.

Wij hebben het glas gedekt met blauw ijzergaas, op een vorstvrije kamer en zagen tot onze groote verwondering in het laatst van Juni weer een nieuw kuiltje in het zand en nu is het weer hetzelfde van verleden jaar.

Een paar keeren namen wij den mierenleeuw met een lepel uit het zand om hem goed te bekijken, dat hem niet schijnt te hinderen.

Rotterdam.

C. W. BAARTE VAN HALL.

Salomonszegel.

Op blz. 217 van „In de Duinen” lees ik over Salomonszegel: „Wil de lezer voor mij eens uitmaken, wat nu eigenlijk met het zegel van Salomo bedoeld is, de plekken op den wortelstok of de bloempjes.”

Of dit uit te maken is, weet ik niet. Of u het volgende